Hukuk Bölümü 2010/315 E., 2011/49 K.

"İçtihat Metni"

Davacılar : 1-E. U., 2-S. U.

Vekilleri : Av. H. E., Av. D. D., Av. H. S.

Davalı : TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü

Vekili : Av. T. E.

O L A Y : 02.06.2008 günü saat 21:40 sıralarında Ankara-Sincan seferini yapmakta olan 20113 no.lu banliyö treni, Özgüneş istasyonu ile Emirler İstasyonu arasında seyir halinde iken M. U.'a çarpmış, adı geçen ölmüştür.

Davacılar vekili, müvekkili davacıların, müteveffa destek M. U.'un anne ve babası olduğunu; adı geçenin, Özgüneş istasyonunda trene binmek isterken banliyö treninin aniden hareket etmesi üzerine trenle peron arasına düşerek vefat ettiğini; TTK'nun 806. maddesi uyarınca, taşıyıcının yolcuları gidecekleri yere sağ ve salim olarak ulaştırmakla mükellef bulunduğunu, yolcuların kazaya uğramaları halinde bundan doğacak zararları taşıyıcının tazmin edeceğini; taşıyıcının, yürüttüğü hizmetin gereği, tren kapılarını hareket halinde iken sürekli kapalı tutmak, yolcuların güvenli bir şekilde seyahat edebilmeleri için uygun peronlar yapmak, duruş ve kalkışlarda tüm yolcular inme ve binme işlemini tamamladıktan sonra gerekli emniyet tedbirleri alıp yolcuların güvenli bir ortamda seyahat etmelerini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmediğini; taşıyıcının uluslar arası tren taşımacılığının standartlarına uymadığını, bu ve benzer nedenlerle kusurlu olduğunu ifade ederek, sonuçta; şimdilik müteveffanın annesi S. U. ve babası E. U. için ayrı ayrı 4.000,00 YTL'den toplam 8.000,00.-YTL. maddi (destekten yoksun kalma) tazminatın davalıdan müşterek ve müteselsilen tahsiline, 02.06.2008 olay tarihinden itibaren tazminat istemlerine en yüksek oranda ve tahsil tarihine kadar bu oranlarda meydana gelecek gerçek değişiklikleri de kapsayacak şekilde ticari temerrüt (avans) faizi yürütülmesine, fazlaya dair haklarının ve manevi tazminat isteme haklarının saklı tutulmasına karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı İşletme vekili, birinci savunma dilekçesinde; kazanın, davacı tarafın iddia ettiği gibi meydana gelmediğini; banliyö treninin, saat 21:40 sularında, Özgüneş-Emirler arası kuzey yoldan 30-40 km/s. hızla seyrederken, M. U.'un ihata duvarının (yaya ve araçların demiryolu sahasına girmelerini engellemek için demiryolunun kenarlarına yapılan yüksek duvar) kenarından koşup, demiryolu içerisine girdiğini, tren makinistinin, kendisini fark etmesiyle birlikte sık sık düdük çalıp, hemen seri fren yaptığını, ancak M. U. herhangi bir tepki vermediğinden ve mesafe de çok kısa olduğundan, duramadığını ve km:556+000'da (yani; peronda değil, demiryolu hattı üzerinde) adı geçen şahsa çarptığını; müteveffanın banliyö treninin yolcusu olmadığını; kazanın tamamen müteveffanın kendi kastı ya da kasıt derecesindeki ağır kusur ve ihmali sonucu meydana geldiğini; taraflar arasında akdedilmiş bir taşıma sözleşmesi bulunmadığını; görülmekte olan davaya Türk Ticaret Kanununun yolcu taşımasına ilişkin hükümleri değil, idare hukukunun hizmet kusuru hükümleri uygulanacağından, davanın idari yargıda görülmesi gerektiğini öne sürerek görev itirazında bulunmuştur.

ANKARA 4. ASLİYE TİCARET MAHKEMESİ; 18.11.2009 günlü, celsede ve E: 2008/655 sayı ile, davalı vekilinin yargı yolu itirazının reddine karar vermiştir.

Davalı İşletme vekilince, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması istemiyle başvuruda bulunulması üzerine, dilekçe ve ekleri Danıştay Başsavcılığına gönderilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI; Ankara-Sincan istikametinde Özgüneş istasyonu ile Emirler İstasyonu arasında seyir halindeki banliyö treninin çarpması sonucu ölen M. U.'un anne ve babası tarafından maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi istemiyle T.C.D.D. İşletmesi Genel Müdürlüğüne karşı Ankara Dördüncü Asliye Ticaret Mahkemesinin E:2008/655 sayılı dosyasında açılan davada, davalı İdarece davanın görüm ve çözümünün İdari Yargı'nın görevine girdiği ileri sürülerek görev itirazında bulunulduğu ve itirazın reddi üzerine olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasının istenildiği; 28.10.1984 tarih ve 18559 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD) Ana Statüsü'nün "Amaç ve Kapsam" başlıklı 1'inci maddesi" Bu Ana Statünün amacı; 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olarak söz konusu Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde faaliyette bulunmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü adı altında teşkil olunan Kamu İktisadi Kuruluşunun hukuki bünye, amaç ve faaliyet konuları, organları ve teşkilat yapısı, müessese, bağlı ortaklık ve iştirakleri ile bunlar arasındaki ilişkileri ve ilgili diğer hususları düzenlemektir…

…" hükmünü taşımakta; "Hukuki Bünye" başlıklı 3'üncü maddesinde, bu Ana Statü ile teşkil olunan TCDD İşletmesinin, sermayesinin tamamı Devlete ait, tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesiyle sınırlı bir "Kamu İktisadi Kuruluşu" olduğuna ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile bu Ana Statü hükümleri saklı kalmak üzere özel hukuk hükümlerine tabi bulunduğuna işaret edilmekte; 4'üncü maddesinde de, sayılan kuruluş amaç ve faaliyet konularının tamamına yakınının "tekel" kapsamında işler olduğu belirtilmekte; kuruluşu, yönetimi ve denetimi konularında 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine paralel düzenlemelere yer verilmekte olduğu; buna göre, TCDD İşletmesinin, tekel kapsamında kamu hizmeti yürüten, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğunun tartışmasız bulunduğu; 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Ana Statü ile özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere uygun olarak kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi amacıyla, İşletmenin iktisadi faaliyetleri bakımından özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış olmasının, onun kamu hizmeti yürütmesine ve kamu kurumu niteliğine engel teşkil etmediği; idarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi, bakım ve onarımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların; Anayasa'nın 125'inci maddesinin son fıkrasında yer alan, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kuralı ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (b) bendindeki, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları ihlal edilenler tarafından açılan tam yargı davalarına idari yargı yerlerinde bakılacağı yolundaki düzenleme uyarınca, İdari Yargı'nın görevinde bulunduğu; dosyada bulunan, "Olay Yeri Görgü ve Tespit Tutanağı" ile Bilirkişi Raporunda yapılan tespitlerden; zarar doğuran olayın trene biniş, iniş veya trenle yolculuk sırasında meydana gelmediğinin anlaşılması karşısında; taraflar arasında yolcu taşıma sözleşmesinin hükümlerinin uygulanmasını gerektiren bir hukuki ilişkinin varlığından söz edilmesinin olanaklı olmadığı, bu bakımdan; dosyadaki uyuşmazlığın çözümünün, TCDD İşletmesinin görevinde olan kamu hizmetini yürütmek amacıyla kurmuş olduğu demiryolu hattı boyunca aldığı önlemler yönünden kusurunun ya da idarenin sorumluluğunu gerektirecek başka bir nedenin bulunup bulunmadığının belirlenmesine bağlı bulunduğu; bu belirleme ise, yukarıda açıklanan Anayasa ve yasa hükümleri çerçevesinde idari yargı yerlerince yapılabilecek nitelikte olduğundan; davanın görüm ve çözümünün İdari Yargı'nın görev alanına girdiği gerektiği gerekçesiyle, idari yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkarmış ve 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesine göre görev

konusunun incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesi'nden istemiştir.

Başkanlıkça, 2247 sayılı Yasa'nın 13. maddesinin üçüncü fıkrasına göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısından yazılı düşüncesi istenilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI; Ankara-Sincan seferini yapan banliyö treninin Özgüneş istasyonundan ayrılmak üzere perondan hareket ettiği sırada çarpması sonucunda hayatını kaybeden Muhammet Uygur'un anne ve babası olan davacıların olay nedeniyle uğradıkları maddi ve manevi zararın tazmini talebiyle Ankara 4. Asliye Ticaret Mahkemesinde açılan davada, davalı TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü tarafından görev itirazında bulunulması üzerine olumlu görev uyuşmazlığının çıkarıldığının anlaşıldığı; TCDD İşletmesinin, tekel kapsamında kamu hizmeti yürüten, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğu; 233 sayılı KHK ve Ana Statü ile, özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere uygun olarak karlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi amacıyla, işletmenin iktisadi faaliyetleri bakımından özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış olmasının, onun kamu hizmeti yürütmesine ve kamu kurumu niteliğine engel teşkil etmediği; Anayasa'nın 125/son madde ve fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü bulunduğunun kurala bağlandığı; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanun'un 2/1-b maddesi gereğince idari eylem ve işlemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılan tam yargı davalarının, idari dava türleri arasında sayıldığı; kamu hizmetini yürütmekle yükümlü kılınan kamu kuruluşunun, kamu hizmetini yürütürken kişilere verdiği zararın tazminine ilişkin davada, kamu hizmetinin, yöntemine ve hukuk kurallarına uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, idarece gerekli önlemlerin alınmış olup olmadığının tespitinin gerektiği; dolayısıyla, hareket halindeki trenin çarpması sonucu hayatını kaybeden müteveffanın yakını olan davacıların uğradıkları maddi ve manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada, kazanın meydana gelmesinde davalı idarenin bir hizmet kusurunun bulunup bulunmadığının ve olaydan doğan zararın hizmet kusuru esaslarına göre tazmini gerekip gerekmediğinin belirlenmesi söz konusu olacağından, davanın görüm ve çözümünde idari yargı yerinin görevli bulunduğunun düşünüldüğü gerekçesiyle; Danıştay Başsavcılığının 2247 sayılı Yasa'nın 10.maddesi gereğince yapmış olduğu başvurunun kabulü ile Ankara 4. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2008/655 esas sayılı görevlilik kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerektiği yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mahmut BİLGEN, Ramazan TUNÇ, Sıddık YILDIZ, Nüket YOKLAMACIOĞLU, Muhittin KARATOPRAK ve Sedat ÇELENLİOĞLU'nun katılımlarıyla yapılan 07.03.2011 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME : Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasanın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, davalı idarece anılan Yasa'nın 10. maddesinde öngörülen yönteme uygun şekilde ve 12. maddede belirlenen süre içinde başvurulması üzerine Danıştay Başsavcılığı tarafından uyuşmazlık çıkarıldığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ : Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Dr. İlknur ALTUNTAŞ ile Danıştay Savcısı Mehmet AKKAYA'nın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ :

Dava, iki istasyon arasında seyir halindeki banliyö treninin çarpması sonucu ölen kişinin anne ve babası tarafından; destekten yoksun kalma karşılığı maddi tazminatın davalı TCDD İşletmesinden tahsiline hükmedilmesi istemiyle açılmıştır.

28.10.1984 tarih ve 18559 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü(TCDD) Ana Statüsü'nün "Amaç ve Kapsam" başlıklı 1. maddesi, "Bu Ana Statünün amacı; 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olarak söz konusu Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde faaliyette bulunmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü adı altında teşkil olunan Kamu İktisadi Kuruluşunun hukuki bünye, amaç ve faaliyet konuları, organları ve teşkilat yapısı, müessese, bağlı ortaklık ve iştirakleri ile bunlar arasındaki ilişkileri ve ilgili diğer hususları düzenlemektir..." hükmünü taşımakta; "Hukuki Bünye" başlıklı 3. maddesinde, bu Ana Statü ile teşkil olunan TCDD İşletmesinin, sermayesinin tamamı Devlete ait, tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesiyle sınırlı bir "Kamu İktisadi Kuruluşu" olduğuna ve 233 sayılı KHK ile bu Ana Statü hükümleri saklı kalmak üzere özel hukuk hükümlerine tabi bulunduğuna işaret edilmekte; 4.maddesinde, sayılan Kuruluş amaç ve faaliyet konularının tamamına yakınının "tekel" kapsamında işler olduğu belirtilmekte; kuruluşu, yönetimi ve denetimi konularında 233 sayılı KHK hükümlerine paralel düzenlemelere yer verilmektedir.

Buna göre, TCDD İşletmesinin, tekel kapsamında kamu hizmeti yürüten, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğu tartışmasızdır. 233 sayılı KHK ve Ana Statü ile, özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere uygun olarak kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi amacıyla, İşletmenin iktisadi faaliyetleri bakımından özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış olması, onun kamu hizmeti yürütmesine ve kamu kurumu niteliğine engel teşkil etmemektedir.

İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi, bakım ve onarımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünde, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerleri görevli bulunmaktadır.

Olayda, Ankara-Sincan istikametinde, Özgüneş istasyonu ile Emirler İstasyonu arasında seyir halindeki banliyö treninin çarpması sonucu ölen Muhammet Uygur'un anne ve babası tarafından maddi tazminata hükmedilmesi istemiyle T.C.D.D. İşletmesi Genel Müdürlüğüne karşı dava açıldığı; dosyada bulunan, "Olay Yeri Görgü ve Tespit Tutanağı" ile Bilirkişi Raporunda yapılan tespitlerden; zarar doğuran olayın trene biniş, iniş veya trenle yolculuk sırasında meydana gelmediğinin belirtildiği; TCDD İşletmesinin, görevinde olan kamu hizmetini yürütmek üzere kurduğu demiryolunda, kazanın meydana gelmesinde kusurlu olduğu nedeniyle maddi ve manevi zarar doğduğu öne sürülmekte olup, zarar doğuran olayın trene biniş yada iniş veya trenle yolculuk sırasında meydana gelmediğinin anlaşıldığı nedeniyle+, taraflar arasında yolcu taşıma sözleşmesine dayalı bir hukuki ilişki bulunduğundan söz etmek olanaksızdır.

Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b. maddesinde, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları ihlal edilenler tarafından açılan tam yargı davaları, idari dava türleri arasında sayılmıştır.

Bu durumda ve zararın kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında doğduğu nedeniyle idarenin hizmet kusuruna dayanılmış olması karşısında, kamu hizmeti yürüten TCDD İşletmesinin bu hizmeti yürüttüğü sırada kişilere verdiği zararın tazmini istemiyle açılan dava, olayda kamu hizmetinin yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, hizmet kusuru veya başka nedenle

idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının saptanmasını gerektirmektedir. Bu hususların saptanması ise idare hukuku ilkelerine göre yapılabileceğinden, 2577 sayılı Yasa'nın 2/1-b. maddesi kapsamında bulunan tam yargı davasının görüm ve çözümünde idari yargı yerleri görevlidir.

Belirtilen nedenlerle, Danıştay Başsavcısının başvurusunun kabulü ile davalı vekilinin görev itirazının reddine ilişkin Ankara 4. Asliye Ticaret Mahkemesi kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ: Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Danıştay Başsavcısı'nın BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile davalı vekilinin GÖREV İTİRAZININ REDDİNE İLİŞKİN Ankara 4. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 18.11.2009 gün ve 2008/655 sayılı KARARININ KALDIRILMASINA, 07.03.2011 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.